

Januártól változik az üzletek nyitvatartása

Új munkarend a kereskedelemben

A kereskedelemben és a vendéglátóiparban az ötnapos munkahét bevezetése után sem változik meg alapvetően a nyitvatartási rend — jelentette be kedden a Magyar Sajtó Házában tartott sajtótájékoztatóján Juhász Zoltán belkereskedelmi államtitkár. Elmondta, hogy a Belkereskedelmi Minisztérium a tanácsokkal és a KPVD SZ-szel egyetértésben olyan irányelveket adott ki a vállalatoknak és szövetkezeteknek, amelyeknek értelmében a nyitvatartási időösszegében nem csökkenhet, annak ellenére, hogy a dolgozók munkaidéje rövidül, és a szabadnapok száma megnövekszik.

Változik viszont az üzletek hétfői nyitvatartása. Szombaton az élelmiszerüzletek 14 óráig, az iparcikkboltok és áruházak 13 óráig lesznek nyitva. Budapesten és a vidéki városokban néhány kijelölt élelmiszerbolt és ABC-áruház szombatonként továbbra is délután 4–5 óráig tart nyitva.

A ruházati és iparcikkboltok szombaton 9-kor, a Centrum áruházak 8-kor nyitnak majd. A csütörtöki bevásárlónap nem változik, sőt a szombati nyitvatartás miatt a nagyobb üzletekben, áruházakban a péntek is bevásárlónap lesz.

Januártól a jelenleginél több vendéglátóhelyen árusítanak tejet, kenyeret, péksüteményt, Budapesten például 50 százalékkal bővül ez a szolgáltatás. A kölcsönzők, barkácsműhelyek és a TÚZEP-telepek továbbra is minden szombaton nyitva lesznek. Az 1–3 személyes élelmiszerboltok általában hétfőnként, az egyszemélyes iparcikkboltok és ruházati boltok szombatonként tartanak majd zárva.

Az államtitkár a továbbiakban tájékoztatott arról, hogy a vállalatoknak és szövetkezeteknek az áttérést önértékeléstől kell megoldaniuk, munka- és üzemszervezéssel, nyugdíjasok foglalkoztatásával, rész munkaidőben dolgozó elárúsítók alkalmazásával és általában a belső tartalékok feltárással.

Az új munkarend országosan mintegy 400 ezer kereskedelmi dolgozót érint, 70 százaléka nő, többségükben a jövőben még több gondot okoz gyermekeik szombati elhelyezése. Jogos igényük, hogy heti második pihenőnapjukat lehetőleg szombaton vehessék ki. Főként az ő érdekükben — a KPVD SZ kezdeményezésére — a Belkereskedelmi Minisztérium egy év múlva, a vásárlási tapasztalatok alapján visszatér az üzletek nyitvatartási kérdésére.

Árvíz-védelmi szemle

Befejeződött az Alsó-Tiszavidéki Vízügyi Igazgatóság négy megyét érintő (közel 1500 négyzetkilométeres) működési területen a védelmi művek és öntöző féművek vizsgálata.

A szemle során ellenőrizték a védekezési anyagok és felszerelések mennyiségét és minőségét, a tanácsai, társulati és igazgatósági kezelésben lévő belvízvédelmi, illetve árvízvédelmi műveket, a védekező személyzet felkészültségét, a védelmi osztag eszközeit és személyi állományát, valamint az öntöző féművek üzem utáni állapotát. A bizottságok 323 kilométer árvízvédelmi töltést, 260 kilométer másodrendű védvonalat és mintegy 1820 kilométer hosszú belvízi csatornahálózat hatásterületének legfontosabb árvíz- és belvízvédelmi műveit tekintették át a helyszínen, megvizsgálva minden jelentősebb műtárgyat (töltésbe épült zsilipet, nyomócsövet), szivattyútelepet és öntöző vízkivételt.

A szemle értékelő értekezletén megállapították, hogy az öntöző féművek, a belvízi fősztornák, valamint az árvízvédelmi művek állapota jó, a védelmi osztag ütközésszerű fokozódott, a személyi állomány felkészültsége kifogástalan. Szeged város és az Alsó-Tiszavidék árvízi biztonsága tovább növekedett.

Harminc lakásváltózat

Javaslatok a házigyári tervcsalád bővítésére

Úgy gondolom, felesleges átirni, amit egyszer valaki már tömören megfogalmazott. Ezért következtek a bevezető helyett egy idézet — Borvendég Béla Ybl-díjas építész, a DÉLTERV műszaki előszavából, amely a szegedi házigyári tervcsaládjának bővítésére készült javaslatokat tartalmazza.

„A Szegedi Házigyári jelenlegi típusépület-választéka — koncepcióját tekintve — a hatvanas évek közepén alakult ki, abban az időszokban, amikor a mennyiségi szemlélet volt a meghatározó. Nem kétséges, hogy a nyolcvanas évek dinamikus változó követelményeivel szembeesve ez a szűk repertoár funkcionálisan és erkölcsileg elavultnak tekinthető. A DÉLTERV és a DÉLTERV vezetősége közösen jutott a következtetésre: a paneles technológiát alkalmassá kell tenni olyan lakások építésére, amelyek hosszabb távon is kielégítik a lakó, a lakást vásárló és használó reális igényeit. Olyan lakóépületekre van szükség, amelyek elégséges eszköztárat adnak a városrendező építész kezébe nemcsak változatosabb, embe-ribb lakótelepek építéséhez, de a kialakult építészeti környezetbe jobban illeszkedő együttesek megalkotásához is.”

A DÉLTERV és a DÉLTERV közös fejlesztési irodájának — hadi nevezük a továbbiakban mi is úgy, ahogy a vállalatokon belül mondják: tehát a D+D-nek — már említett katalógusa az ars poeticának is beillő, imént idézett törekvések eddigi eredményeit fogalmazta meg. Úgy véljük, ezek ismertetése azért időszerű, mert máris sok, a közvéleményben megfogalmazódott kérdésre adható így válasz, s mert a D+D irodában folyó munkát befolyásolhatja a leginkább érdekelt, a lakások jövőjéről használóinak véleménye.

A D+D iroda munkatársai megvizsgálták, mely lakástípusok felelnek meg legjobban az átlagos — négytagú — családoknak. A kétszobás lakás legfeljebb kétféle összetételű család befogadására lehetne alkalmas: szülők és két, azonos nemű gyermek, vagy idős szülők és fiatal, gyermektelen házaspár számára. Az ilyen lakásban élő családok többségénél azonban már a második gyerek vállalásának is akadályos lehet a harmadik lakószoba hiánya, illetve a szülőktől élő házaspár esetében már az első gyerek születésekor is a lakáscsere igénye fogalmazódna meg. Ezért a jövőben ezt a lakástípust (a másfél, illetve kétszobás) az egyedülálló és a „családtörődék” elhelyezésére tarthatják megfelelőnek, s a négytagú családoknak a három lakóhelyiséggel épülő, 1+2-es lakásokat ajánlják. Ezekben — megfelelő alapterületű fűlőszobák esetén — még az ötdik, sőt a hatodik családtag elhelyezése sem okozna konfliktushelyzetet. Az 1+2 fűlőszobás lakásokban egyeb-

ként a lehetséges családváltozatok száma 23! E lakások funkcionális rugalmasságát egyébként növelné az is — javasolták a tervezők —, ha a fűlőszobák mérete változtatható lenne — nem előre-gyártott, tehát bontható válaszfalak, bútorfalak alkalmazásával.

A még jelenleg is épülő paneles lakóház- és lakástípusok tervezésekor a kiépítendő helyiségek szűkítésére ösztönöztek azok az elképzelések, melyek szerint a házimunkákat — főzést, mosást, vasalást — majd feleslegessé teszi a szolgáltatóipar. Ez azonban mindmáig nem következett be, az igények éppenséggel ellenkező irányú változást — nagyobb konyhát, étkezőt, fűlőszobát — sürgetnek. A konyha elszigeteltségét, alárendelt szerepét megszüntetik az új építési szabályzat megjelenése óta nincs már hatósági akadály sem annak, hogy a háziasszony munka közben is kapcsolatot tarthasson a családdal. A konyhák kétféle típusát ajánlják ugyanis a tervezők: az étkezővel, illetve lakóelőtérrel közvetlen kapcsolatban lévő főzőkonyhát és az étkezőkonyhát, amelyet a nappali szobától ajtó- vagy még az sem — választ el. Az étkezőtérben olyan tevékenységek is folytathatók, amelyeknek eddig nem volt állandó helyük a lakásokban: varrás, vasalás, barkácsolás.

Az élelmiszerek tárolására is több változatot kínálnak a tervek: szabadba szellőző, vagy belső fekvésű, kültős szellőzésű kamrát, illetve kamraszekrényt. A hűtőszekrények a legtöbb lakásban önálló fülkét biztosítanak a konyhában, vagy az étkezőtérben. Újdonság lesz a takarító eszközöknek szánt beépített szekrény, s néhány új építéstípusban az emeletenként elhelyezett lömkamrák sora. A ruhák tárolására a kedvelt beépített szekrényeken kívül megjelennek majd az úgynevezett járható szekrények is.

Jelentős változás várható az egészségügyi helyiségek elhelyezésében és a lakás nagyságával arányos kialakításában is. A „háztartási mag” és a fűlőszoba, WC elkülönítésével előnyösebb kapcsolat alakítható ki a konyha, az étkező és a nappal között, s arra is lesz lehetőség, hogy a nagyobb, 5–6 személyes lakásokban a fűlőszobáin kívül WC-helyiséget is tervezzenek, kézműosóval.

Röviden érdemes még szólni a házigyári tervcsalád bővítésével egyidőben megvalósítható épülettervezési ajánlásokról. A D+D iroda kínálatában a legtöbb épület — a gazdaságossági, szociális és környezetvédelmi szempontok egybeesése ezt indokolja — ötszintes. Persze még számolni kell középmagas házak építésével is, ezért a tervezőcsoporthoz javasolja, hogy — idézzük —: „ezeket az épületeket célszerű lenne egyedi tervezési feladatként kezelni, biztosítva ezzel a változatosabb megjelenést és az egyéni formálási lehetőséget.” Ez a megoldás mindenképpen segítené lakótelepeink egyhangúságának feloldását. Az újítási épületváltozatok egyébként lehetővé teszik az utcaszerű telepítést — erre a paneles technológia eddig nem volt alkalmas. S arra sem — hogy elsősorban az épületek alsó szintjein — két lakás összekapcsolásával többgenerációs otthonokat alakítsanak ki. Ezt a lehetőséget éppoly örömmel fedeztük fel a tervekatalógusban, mint azt a figyelmességét, amellyel a tervezők a mozgássérültekre és az idős emberekre gondoltak a felvonók, a lépcsőházak bejáratainak kialakításakor.

Az eddigi tíz lakástípus helyett harminc változatot dolgoztak ki a D+D iroda Bertalan Sándor vezette munkatársai, két év munkájával. A tervekatalógusban megfogalmazott ajánlásaikat a következő években remélhetőleg felfedezhetjük majd épülő lakótelepeinken.

P. K.

Egy melléküzem története

1980 májusában betakarítási értekezletet szerveztek a Csongrád megyei térségek vezetőinek. Sok egyéb mellett fölmerült, hogy nincs megnyugtatóan megoldva a kézi tűzoltó készülékek töltése, javítása, ellenőrzése. Fölhívták a térségeket, vállalnia el valamelyik gazdaság, hogy melléküzemet létesít, amely segítené a gondot. Termelési adókból visszafizetendő fejlesztési hitelt is ígértek a jelentkezőknek.

Az öttömösi Magyar László Tsz vezetőinek megteremtett a javaslat. Az adottságok fölmérése, a megfelelő gazdaságossági számítások elvégzése után értesítették a járási tűzoltó-parancsnokságot, amely a megyei parancsnokságra továbbította a kezdeményezést. Korábban a megyében egyetlen cég, a szegedi Kazánjavító Ipari Szövetkezet foglalkozott ezzel a munkával, s nem győzte egyedül. A megyei tűzoltó-parancsnokság a helyzet ismeretében támogatta az öttömösi kezdeményezését, a kérelmet javaslattal ellátva továbbította az országos parancsnoksághoz. Az országos hatósághoz 1980 októberében küldték el a kérelmet, s onnan már '81 január 15-én visszakapták az előzetes elvi hozzájárulást, melyben meghatározták a tevékenység végzésének személyi és tárgyi feltételeit.

A térszében az elvi engedély birtokában megkezdtek az előkészületeket. Szétnéztek, az országban ki foglalkozik még tűzoltó készülékek javításával. Sok segítséget kaptak például a budapesti Tűzoltó Készülék Ipari Szövetkezettől.

Szinte egy időben kezdődött meg az építkezés, az igények további felmérése, a különböző anyagok, végül, de nem utolsósorban a fejlesztési hitel beszerzése.

Nyomatványokat rendeltek például a hőmezővársárhelyi nyomdától. Munkalapokat, teljesítményszámolási lapokat, műbizonylatokat készítették. A készülékre ragasztandó matrica a használati utasítással a bordányi Előre Szakszövet-

kezet melléküzeméből származik.

Acélváz szerelősarokot építettek közben: a térsz brigádja faozott, menyegyzetet készített.

A legnehezebben a hitel ügye haladt előre. A PM Bevételi Főigazgatóság, a megyei tanács, a bank illetékesi vizsgálgatták a várható jövedelmet, s a hitelt az előzetes ígéretek ellenére sokáig nem kapták meg a térsz. (Végül, amikor már saját erőből minden elkészült, mégiscsak olyan döntést született, az eredeti feltételeknek megfelelően megkapják a 2 millió 150 ezer forintot.)

A megyei tűzoltó-parancsnokság sok egyéb elfoglaltsága mellett vállalta, hogy előadókat biztosít a melléküzem majdani munkásainak kiképzéséhez.

Az országos tűzoltó-parancsnokság szakemberei megvizsgálták az elkészült berendezéseket, Műszaki kifogásaitak jegyzőkönyvben rögzítették, és a munka megkezdésének engedélyezését a megyei tűzoltó-parancsnokságra bízták. E jegyzőkönyv 1981. szeptember 25-én kelt, október 5-ére kijavították a hibákat. A megyei tűzoltó-parancsnokság szakemberei ekkor, tüzetszemle után újabb jegyzőkönyvben adtak engedélyt a munka megkezdésére.

Az Elzett Művek szállítaná az alkatrészeket a melléküzemnek, de nem elégett meg az eddigi két jegyzőkönyvvel, hanem az országos parancsnokság végleges engedélytől teszi függővé a szállítást megkezdését. Ez az engedély már csupán formai jelentőségű, hiszen az országos tűzoltó-parancsnokság szakemberei a megyei tűzoltó-parancsnokságra ruházták az engedély megadásának jogát, s a megyei hatóság a műszaki feltételek gondos vizsgálata után élt is ezzel. A végző engedélyt október közepén — a munka megkezdése után — kérték az országos parancsnokságtól. A megyei parancsnokság véleménye szerint a szokásos ügymenet betartásával a napokban várható az engedély megérkezése.

Egyelőre több az igény a tűzoltó készülékek javítására, mint amennyit az öttömösi vállalat tudnak. A javítás optimális ideje három hét lenne, ezt az alkatrészihiány miatt nem lehet tartani. A bevitt készülékek közül azokat tudják csak maguk javítani, amelyek nem kell nyomáspróbát végezni. Nyomáspróba: Kiskunmajsára viszik a tűzoltó berendezéseket. Az úgynevezett belenyomott gázos készülékeket, illetve a halonál oltokat Kalocsára, a Vas-és Fémipari Szövetkezetbe hordják javításra. Az öttömösi térsz az Elzett Művek által alkalmazott hatósági árat számíthatja fel a javításért, a készülékek szállításának költsége viszont a térsz terhel.

A termelőszövetkezet — főként mielőtt a hitelt megkapta — szeretne volna minél előbb megkezdni a munkát, hiszen célja az volt, hogy kedvezőtlen természetű adósságai ellensúlyozására bevételhez jusson. Eddig mintegy 100 ezer forintot valósítottak meg ebből. A térsz embereinek budapesti tárgyalásai idején jelentkezett egy kisiparos, aki vállalta volna, hogy bizonyos alkatrészekkel haladéktalanul ellátja a térsz. Ajánlatát elutasították, mert úgy találták, nem tisztességes módon kerülne hozzájuk az alkatrészek: ezért inkább a főntebb leírt egyenes utat választották.

Tanács István

Nemzetközi kongresszus

A Magyar Tudományos Akadémia kongresszusi termében kedden megkezdődött a Nemzetközi Rehabilitációs Társaság ez évi közgyűlése. Dr. Medve László egészségügyi államtitkár, a rokkantak nemzetközi éve magyar nemzeti szervezőbizottságának alelnöke a vendéglátó ország nevében köszöntötte a 28 országból érkezett orvosokat, gyógyterápiológusokat, szociális és rehabilitációs szakembereket.

Dr. Harry Fang, a Nemzetközi Rehabilitációs Társaság elnöke, Norman Acton, a társaság főtitkára és dr. Borosay János, az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet igazgatója nyitotta meg az ülést. A háromnapos tanácskozáson számba veszik, hogy a világ országaiban miként gondoskodnak a rokkantakról.

A megnyitó ülésen Rehabilitációért Emlékéremmel tüntették ki Trethron Ferencet, a magyar nemzeti bizottság elnökét és dr. Novoszló Tibort, az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet főorvosát.

A megnyitó ülésen Rehabilitációért Emlékéremmel tüntették ki Trethron Ferencet, a magyar nemzeti bizottság elnökét és dr. Novoszló Tibort, az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet főorvosát.

Bemutató Felgyőn Tejhűtés — gazdaságosabban

A dán Packdensor-cég szakemberei kikísérleteztek egy okos készüléket, mégpedig a hőcserélőt. Ezt alkalmazva a tapasztalatok szerint száz liter tej hűtésekor felszabaduló hőenergiával megközelítőleg 70 liter 55 Celsius-fokos vizet nyernek, ami közvetlenül felhasználható például fűtésre, s fedezheti a tejház meleg víz szükségletét is. Az új szerkezet átlagköltsége hőcserélőként 55 ezer forint, amely egy-másfél év alatt megtérül!

Csongrád megyében ez az eljárás egészen az év májusáig mondhatni ismeretlen volt, bár hazánk mezőgazdasági nagyüzemeiben sok helyütt már sikerrel alkalmazták. Az Agárdi Állami Gazdaságban például 29 hőcserélő működik, egyszerű smind gazdaságosabbá tette a tejhűtést, illetve a tejtermelés, vagy olajfűtéses vízmelegítést ugyan teljesen felváltotta a hőcserélő beiktatása, vagyis a hűtéses fűtés.

Tehát ez év májusában megvénk, illetve annak képviselőjében a felgyőn Alföldi Róna Termelőszövetkezet kollektívája is megismerkedhetett — energetikusa jóvoltából — a hőcserélővel. Miután meggyőződtek arról, hogy teheneszetükben jól jönne egy ilyen berendezés, megrendelték azt, a TSZKER területi központjánál, majd a Cerdovőgye Termelőszövetkezetnél, annak budapesti energiarésztlegénél. A szakemberek elvállalták a beruházási javaslat elkészítését, a tervezést és a kivitelezést is.

A csehszlovák, freongázal működő tejhűtő, közel hater ezer liter tejet hűt le naponta. Hőcserélő alkalmazásával az eddigi megtakarítás meghaladja a 110 ezer forintot!

S, hogy a jó tapasztalatokat minél több mezőgazdász, energetikus, gépész megismerhesse, a szentesi TSZKER és a felgyőn Alföldi Róna Termelőszövetkezet közös elméleti, illetve gyakorlati bemutató rendezett tegnap, kedden a gazdaság központjában, és teheneszet telepen. Sajnos, az érdeklődés e megyei bemutatón is igen mérsékelt volt, amelyből — úgy tűnik — könnyen az a következtetés is levonható, hogy nálunk energia dolgában jobban állunk, mint hazánk többi megyéjében.

Vagy mégsem egészen erről van szó?

A. E.